

**การพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติก:
กรณีศึกษา ลวดลายศิลปะ:ขอมจากปราสาทศิขรภูมิ**
**Development of Household Textiles from Batik Silk: A Case Study
of the Motif of Ancient Khmer Art at Sikhoraphum Castle**

สุตกาญจน์ แยมดี^{1*}

¹นักศึกษา สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร กรุงเทพฯ 10300

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติกที่มีลวดลายศิลปะขอมจากปราสาทศิขรภูมิ และศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์เครื่องทอ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ประเมินความพึงพอใจผลิตภัณฑ์เครื่องทอที่มีอายุระหว่าง 20-50 ปี ในจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุในช่วง 31-35 ปี สถานภาพสมรส รายได้ 15,000-25,000 บาท การศึกษาระดับปริญญาตรี และเคยใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องทอผ้าไหม ความสนใจซื้อผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมประเภทชุดทำงานมากที่สุด การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องทอเพื่อใช้เป็นของฝาก/ของที่ระลึก ความชอบส่วนตัวเป็นแรงจูงใจในการตัดสินใจซื้อ โดยมีประโยชน์ใช้สอยเป็นประเด็นในการเลือกผลิตภัณฑ์ ความพึงพอใจของผู้บริโภคในผลิตภัณฑ์เครื่องทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติกทั้ง 3 ชนิด คือ หมอนอิง โคมไฟ ผ้าคาดเตียง พบว่า มีความพึงพอใจด้านรูปแบบและประโยชน์ใช้สอยโดยรวมในระดับมาก และด้านลวดลาย สีล้น ราคาในระดับมากเช่นกัน การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หมอนอิงมากที่สุด ส่วนชุดผลิตภัณฑ์ทอที่มีจำหน่ายจะเลือกซื้อลวดลายนกยูง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อชุดผลิตภัณฑ์ คือ ความสอดคล้องของลวดลาย

Abstract

This study aims to develop household textiles from Surin Batik silk with pattern of Ancient Khmer Art at Sikhoraphum Castle and to study customers' satisfaction of household textiles. The population was 400 assessors within the age range of 20-50 years in Surin province. The research instrument was questionnaire. Data were statistically analyzed for Percentage, Mean and Standard Deviation. Results showed that the majority of respondents were females, with ages around 31-35 years old. Most of them were married and had income of 15,000-25,000 baht. Most got Bachelor's degree and used to use household silk textile. Working clothe was the most purchased category. Most household textiles were purchased as souvenirs. Personal preference was the initial motivation for purchase decisions and utilization was the key factor for selecting a product. Regarding onsumers' satisfaction in 3 types of household textiles from Mudmee Batik silk - cushion, lamp and bed cloth - it was found that satisfaction in style, pattern, colour, price and utilization were in similar high level. Cushion was the most purchased household textile. Peacock was the most favorite pattern and consistency of the pattern was the most important factor for purchasing. Cushion was the household textile that the consumers decided to purchase most. The peacock pattern was the most liking and the consistency of the pattern was the important factor for purchasing.

คำสำคัญ : เทคนิคทาเทียน เครื่องทอ ศิลปะขอม ลายทอ ผ้าไหมมัดหมี่บาติก

Keywords : Waxing Technique, Household Textile, Ancient Khmer Art, Weaving Pattern, Mudmee Batik Silk

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ไหมไทยเป็นผลิตภัณฑ์เส้นใยธรรมชาติชนิดหนึ่งที่สามารถทำรายได้ให้แก่ประเทศไทย โดยเฉพาะตลาดในประเทศในส่วนของนักท่องเที่ยวคิดเป็นมูลค่าไม่ต่ำกว่า 3,000 ล้านบาท (ข้อมูลสถิติจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ปี 2545/2546) ซึ่งรายได้ดังกล่าวกระจายไปสู่ชุมชนที่ประกอบอาชีพหม่อนไหมได้อย่างแท้จริง เพราะผลิตภัณฑ์ไหมไทยส่วนใหญ่เป็นการผลิตในลักษณะของหัตถกรรมที่มีการผลิตในชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการพัฒนากระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ไหมไทยเพื่อก่อให้เกิดรายได้แก่เกษตรกรในชุมชน อย่างไรก็ตาม ความต้องการของตลาดผู้บริโภคในปัจจุบันจะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีการแข่งขันในเชิงการค้าเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ไหมไทยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับกระบวนการผลิตโดยการบริหารจัดการเทคโนโลยีการผลิตให้เป็นองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไหมไทยเพื่อให้สามารถนำไปใช้ปฏิบัติเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ไหมที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดและสามารถแข่งขันได้ในตลาดสากล (สมหญิง ชูประยูร, 2550)

ไหมเป็นเส้นใยธรรมชาติจากสัตว์ที่มีความสวยงามเป็นพิเศษอยู่ในตัว ดังนั้น เมื่อทอออกมาแล้วจะได้ผ้าที่สวยงามเป็นเงา นอกจากความสวยงามในเส้นไหมแล้วบรรพชนในอดีตยังได้ช่วยกันสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมที่วิจิตรพิสดารให้เกิดขึ้นบนผ้าไหมอีกด้วย ศิลปะอันงามวิจิตรนี้ทำให้เกิดเทคนิคการทอและลวดลายบนพื้นผ้าไหมแบบต่าง ๆ มากมาย เช่น ผ้าพื้น ผ้าลายทางหรือลายตาราง ผ้าทางกระรอก ผ้ายกดอก ผ้าขิด ผ้าจก

ผ้าลายน้ำไหล ผ้าแพรวา และผ้ามัดหมี่ ซึ่งใช้เทคนิคในการทอแตกต่างกันไป ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ชนเผ่าได้สร้างสรรค์เพื่อให้พวกเราได้สืบทอดต่อมาจนถึงปัจจุบัน

“สุรินทร์ถิ่นสวรรค์ แหล่งสร้างสรรค์ ตระการตาเมืองผ้าไหม ผักไผ่ประเพณี มากมีปราสาท งามพร้อมมรดกไทย อนุรักษ์ไว้ซึ่งวัฒนธรรมงดงามตา” ข้อความดังกล่าวบ่งบอกอัตลักษณ์ของจังหวัดสุรินทร์อันเกิดจากประวัติศาสตร์จากอดีตสู่ปัจจุบันอย่างยาวนาน โดยเฉพาะเรื่องผ้าไหม สุรินทร์เป็นแหล่งผลิตผ้าไหมชั้นยอดกระทั่งในปี พ.ศ. 2546 หมู่บ้านท่าสว่างซึ่งเป็นหนึ่งในแหล่งผลิตผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์ ได้รับคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านทอผ้าไหมเพื่อตัดเลื้อยให้กับผู้นำประเทศต่าง ๆ ที่เข้าร่วมประชุมเขตการค้าเอเชียและแปซิฟิก (เอเปค) ซึ่งประเทศไทยได้รับเกียรติเป็นเจ้าภาพจัดประชุม

จากชื่อเสียงของผ้าไหมสุรินทร์ ผู้ศึกษามีความสนใจพฤติกรรมการใช้ผ้าไหมของประชาชนในจังหวัดสุรินทร์ จึงสังเกตพฤติกรรมการซื้อและสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อผ้าไหมจากลูกค้าของร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์พบว่า ความนิยมใช้ผ้าไหมในแหล่งผลิตกลับมีจำกัด โดยลูกค้าส่วนใหญ่เห็นว่า ผ้าไหมของสุรินทร์เหมาะกับข้าราชการและผู้สูงอายุ เพราะมีรูปแบบแนวอนุรักษ์มากกว่าการผสมผสาน อีกทั้งปัญหาด้านการออกแบบลวดลายซึ่งปัจจุบันยังเป็นลวดลายที่มีมาแต่โบราณอันเป็นลักษณะเฉพาะของผ้าท้องถิ่น เช่น มัดหมี่โฮล มัดหมี่อัมปรม ลายโคม ลายขอ ลายสมอ อันลุ่มซิม มัดหมี่ลายต่าง ๆ หรือจองชิน ผ้ายกดอก ลายดอกพิกุล เป็นต้น ปัญหาที่พบ คือ การนำผ้าไหมสุรินทร์มาทำเป็นผลิตภัณฑ์

ต่าง ๆ ยังมีจำกัด ส่วนใหญ่ผลิตเป็นเครื่องแต่งกาย ผ้าคลุมไหล่ เนคไท ผ้าพันคอ ซึ่งไม่สนองความต้องการใช้ให้หลากหลาย ดังนั้น การใช้เทคนิคใหม่ๆ ในขั้นตอนการทอเพื่อให้เกิดลวดลายที่สวยงามแปลกใหม่แต่ยังสามารถอนุรักษ์ลายผ้าโบราณไว้ได้มาทำเป็นผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ จึงเป็นทางเลือกใหม่สำหรับการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่สุรินทร์ให้ยั่งยืนยิ่งขึ้น

ผ้าบาติกหรือผ้าปาเต๊ะเป็นคำที่ใช้เรียกผ้าชนิดหนึ่งที่มีวิธีการทำโดยใช้เทียนปิดส่วนที่ไม่ต้องการให้ติดสีและใช้วิธีการแต้มระบาย หรือย้อมในส่วนที่ต้องการให้ติดสี ผ้าบาติกบางชิ้นอาจจะผ่านขั้นตอนการปิดเทียน แต้มสี ระบายสี และย้อมสีนับเป็นสิบ ๆ ครั้งส่วนผ้าบาติกอย่างง่ายอาจทำโดยการเขียนเทียนหรือพิมพ์เทียนแล้วจึงนำไปย้อมสีที่ต้องการ คำว่า บาติก (Batik) หรือปาเต๊ะเดิมเป็นคำในภาษาชวาใช้เรียกผ้าที่มีลวดลายที่เป็นจุด ๆ คำว่า “ติก” มีความหมายว่า เล็กน้อยหรือจุดเล็ก ๆ มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่าตริติกหรือตาริติก ดังนั้น คำว่า บาติก จึงมีความหมายว่า ผ้าที่มีลวดลายเป็นจุด ๆ ต่าง ๆ แหล่งกำเนิดของผ้าบาติกมาจากไหนยังไม่เป็นที่ยุติ นักวิชาการชาวยุโรปหลายคนเชื่อว่ามีในอินเดียก่อน แล้วจึงแพร่หลายเข้าไปในอินโดนีเซีย (ประวัติผ้าบาติก, 2556) รวมถึงประเทศไทยที่มีการนำลวดลายผ้าที่มาจากความคิดจินตนาการมาทำผ้าบาติกบนผ้าไหมส่วนมากจะเป็นการเขียนลวดลายแล้วทำพื้นที่สีตามลวดลายที่ได้รับการออกแบบ

ผู้ศึกษาสนใจลวดลายศิลปะจากสถาปัตยกรรมขอมโบราณในแหล่งต่าง ๆ เช่น ปราสาทหิน รูปปั้น ภาพถ่าย สถาปัตยกรรมเหล่านี้มีความหลากหลายแต่ยังคงไว้ด้วยอารยธรรมที่เกิดจากความเชื่อมโยง

ระหว่างศิลปะขอมและศิลปะไทยอย่างสวยงามจึงนำลวดลายจากศิลปะดังกล่าวมาผลิตผ้าไหมมัดหมี่ร่วมกับเทคนิคการทอเทียนบนเส้นไหม ก่อนนำไปทอเป็นผืนผ้า สำหรับทำผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอที่ผู้ศึกษาได้ออกแบบ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผ้าไหมมัดหมี่บาติก รูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างไปจากเดิม อันเป็นการสร้างงานสร้างรายได้และมูลค่าเพิ่มของผ้าไหมมัดหมี่สุรินทร์อย่างยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์

- 1.2.1 เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่สุรินทร์ด้วยเทคนิคบาติกที่มีลวดลายศิลปะขอมจากปราสาทศิขรภูมิ
- 1.2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติก

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1.3.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

- 1.3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์
- 1.3.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ประเมินความพึงพอใจผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ ช่วงอายุระหว่าง 20-50 ปี ในจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 400 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973, อ้างถึงใน พิชิต ฤทธิจักรูญ, 2544)

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1.3.2.1 ศิลปะขอมที่ใช้ คือ ปราสาทศิขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ เพื่อหาแนวทางในการสร้างสรรค์ลวดลายผ้าแบ่งเป็น 3 ลวดลาย คือ ลวดลายพรรณไม้ ลวดลายนกยูง ลวดลายใบหน้าคน

1.3.2.2 ผ้าที่ใช้ทำผลิตภัณฑ์เคหะ
สิ่งทอ คือ ผ้าไหมมัดหมี่บาติก

1.3.2.3 เลือกพัฒนาเฉพาะผ้าไหม
มัดหมี่สุรินทร์

1.3.2.4 เลือกใช้การทาเทียนของ
ขั้นตอนการผลิตผ้าบาติกมาใช้เป็นเทคนิคการทำ
ผืนผ้าแต่ไม่สามารถกำหนดลวดลายของการแตก
เทียนได้

1.3.2.5 ออกแบบผลิตภัณฑ์เคหะ
สิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติก 3 แบบ ได้แก่
หมอนอิง โคมไฟ ผ้าคาดเตียง

1.3.3 ตัวแปร

ตัวแปรต้น คือ ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจาก
ผ้าไหมมัดหมี่บาติก ประกอบด้วย หมอนอิงโคมไฟ
ผ้าคาดเตียง ตัวแปรตาม คือ ความพึงพอใจของ
ผู้บริโภค

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ได้ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหม
มัดหมี่บาติกรูปแบบและประโยชน์ใช้สอยที่หลากหลาย

1.5.2 ได้ผ้าไหมลวดลายแปลกใหม่ที่เกิดจาก
การผสมผสานระหว่างกระบวนการมัดหมี่ร่วมกับ
เทคนิคการทาเทียนของขั้นตอนการผลิตผ้าบาติก
แต่ยังคงอนุรักษ์ศิลปะปะชอมและการทอผ้าไหม
มัดหมี่สุรินทร์

1.5.3 ได้เทคนิคใหม่ที่ผสมผสานระหว่าง
การมัดหมี่และการทาเทียนแบบบาติกในการทำ
ผ้าไหมมัดหมี่บาติก

1.5.4 ผู้บริโภคมีทางเลือกในการใช้ผลิตภัณฑ์
เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่สุรินทร์

2. วิธีการศึกษา

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหม
มัดหมี่บาติก: กรณีศึกษาลวดลายศิลปะปะชอม
จากปราสาทศีขรภูมิเพื่อใช้ในการออกแบบ เป็นการ
ศึกษาและพัฒนา (Research and Development)
ดำเนินการศึกษา ดังต่อไปนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

2.1.1 ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่
บาติก จำนวน 3 รูปแบบ ๆ ละ 3 ลวดลาย รวม
9 ผลิตภัณฑ์

2.1.2 แบบสอบถามความพึงพอใจของ
ผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหม
มัดหมี่บาติกโดยแบ่งคำถามออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลการใช้
ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของ
ผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหม
มัดหมี่บาติกในพื้นที่เขตจังหวัดสุรินทร์

ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับการตัดสินใจ
ซื้อผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติก
ทั้ง 3 รูปแบบ คือ หมอนอิง ผ้าคาดเตียง และโคมไฟ

2.2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.2.1 การออกแบบลวดลายทอจากอิทธิพล
ศิลปะปะชอม

1) ศึกษาและค้นคว้าข้อมูลจากตำรา เอกสารและงานศึกษาที่เกี่ยวข้องนำมาสรุป วิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์ เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติก

2) ออกแบบลายทอที่ได้รับอิทธิพลจาก ศิลปะขอมสำหรับผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ 3 รูปแบบ ๑ ละ 5 ลวดลาย รวม 15 ลาย เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาคัดเลือกที่ตรงตาม วัตถุประสงค์ของงานศึกษาให้เลือกรูปแบบละ 1 ลวดลาย

3) ออกแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจาก ผ้าไหมมัดหมี่บาติก จำนวน 3 รูปแบบ ได้แก่ หมอนอิง โคมไฟ และผ้าคาดเตียง แบบละ 5 แบบ จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาคัดเลือกแบบที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของงานศึกษา ให้เลือกกลุ่มละ 1 แบบ

4) กระบวนการทำผืนผ้าไหมมัดหมี่ บาติก ผู้ศึกษาทำการผลิตผืนผ้าโดยใช้เส้นไหม ที่ผ่านการมัดหมี่แล้วย้อมสีตามกระบวนการมัดหมี่ ของผ้าไหมสุรินทร์เมื่อย้อมเสร็จก็นำเส้นไหมดังกล่าว ไปทาเทียนลงในส่วนที่ต้องการบนเส้นไหมเป็น เทคนิคที่สร้างลวดลายใหม่ ที่ผสมผสานระหว่าง 2 เทคนิคเข้าด้วยกัน จากนั้นนำเส้นไหมไปย้อมเย็น และทำการต้มลอกเทียนเส้นไหมที่ผ่านขั้นตอนดังกล่าวแล้วจะถูกนำมาทำเส้นพุ่งในการทอให้เกิดเป็น ลายทอที่สวยงาม จากกระบวนการดังกล่าวทำให้เกิด ผืนผ้า 3 ลวดลาย

2.2.2 การสร้างแบบสอบถาม

วิธีการสร้างแบบสอบถาม ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับ ดังนี้

1) ศึกษาและค้นคว้าข้อมูลจาก ตำรา เอกสารและงานศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนด ขอบเขตของการศึกษาและเพื่อเป็นแนวทางในการ สร้างแบบสอบถาม

2) นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสอบถาม เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมมัดหมี่บาติก และความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอที่ผลิต จากผ้าไหมมัดหมี่บาติกโดยกำหนดเกณฑ์ประเมิน ค่าวัดระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติก 5 ระดับ แปล ความหมายค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์การประเมินของ บุญชม ศรีสะอาด (2545: 99-100) ดังนี้

พึงพอใจมากที่สุด	คะแนนเฉลี่ย	4.51-5.00
พึงพอใจมาก	คะแนนเฉลี่ย	3.51-4.50
พึงพอใจปานกลาง	คะแนนเฉลี่ย	2.51-3.50
พึงพอใจน้อย	คะแนนเฉลี่ย	1.51-2.50
พึงพอใจน้อยที่สุด	คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.50

2.3 วิธีดำเนินการศึกษา

2.3.1 ศึกษาขั้นตอนการผลิตผ้าบาติกมาผสม ผสานกับการมัดหมี่บนเส้นไหม

2.3.2 ศึกษาหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติกซึ่งประกอบ ไปด้วย หมอนอิง โคมไฟ ผ้าคาดเตียง

2.3.3 กลุ่มผู้ประเมินผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ จากผ้าไหมมัดหมี่บาติกเป็นผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ ผ้าไหมสุรินทร์ตามสถานที่เก็บข้อมูลซึ่งอยู่ในเขต จังหวัดสุรินทร์

2.3.4 เวลา

ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ในช่วง เดือนกุมภาพันธ์-ตุลาคม 2555

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเป็นขั้นตอน ดังนี้

2.4.1 ผู้ศึกษานำผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติกเข้าพบเจ้าของกิจการหรือตัวแทนร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับ 5 ดาวของจังหวัดสุรินทร์ แจกแบบสอบถามและเก็บกลับด้วยตนเอง

2.4.2 ผู้ศึกษาลงพื้นที่ในชุมชนต่าง ๆ โดยประสานงานกับผู้นำชุมชนด้วยตนเองเพื่อทำการแจกแบบสอบถามกลุ่มเป้าหมายที่มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น ประชุมหมู่บ้าน ประชุมกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มแม่บ้าน ฯลฯ และเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับด้วยตนเอง

2.4.3 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถาม พบว่า มีความสมบูรณ์ทั้ง 400 ชุด เนื่องจากผู้ศึกษาได้นำผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอต้นแบบทั้ง 3 ชนิด คือ หมอนอิง ผ้าคาดเตียง และ โคมไฟ ไปให้กลุ่มเป้าหมายพิจารณาประกอบการตอบแบบสอบถามและตอบข้อซักถามจากกลุ่มเป้าหมายถึงประเด็นต่าง ๆ ในแบบสอบถามให้มีความชัดเจนเข้าใจตรงกันตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่วางไว้

2.4.4 จัดหมวดหมู่ของข้อมูลในแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลมาประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยใช้วิธีทางสถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.5.1 วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างโดยการหาค่าร้อยละ

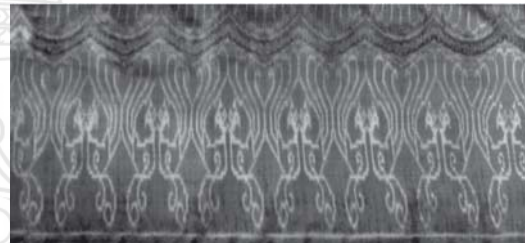
2.5.2 วิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติกโดยการใช้ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. ผลการศึกษาและอภิปรายผล

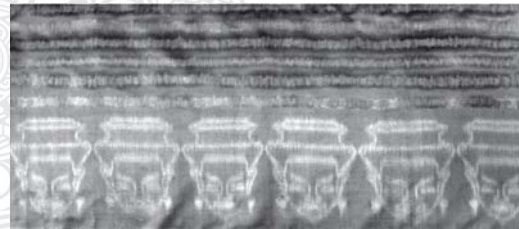
3.1 ลวดลายศิลปะขอมจากปราสาทศีขรภูมิ

จำนวน 3 ลวดลาย ดังนี้

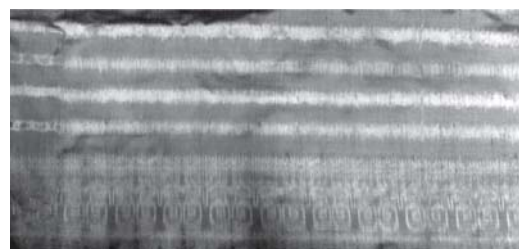
1) ผ้าไหมมัดหมี่บาติกลวดลายพรรณไม้

2) ผ้าไหมมัดหมี่บาติกลวดลายนกยูง

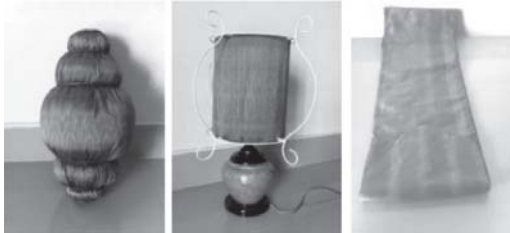

3) ผ้าไหมมัดหมี่บาติกลวดลายใบหน้าคน

3.2 การผลิตผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหม

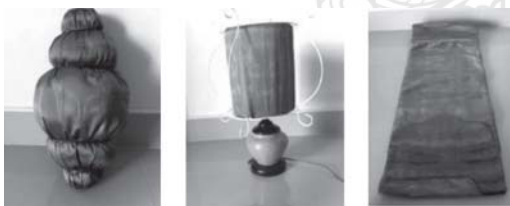
มัดหมี่บาติก ได้ผลิตภัณฑ์ ดังนี้

1) ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติกลดลายพรรณไม้

2) ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติกลดลายนกยูง

3) ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติกลดลายใบหน้าคน

3.3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติกในเขตจังหวัดสุรินทร์ ดังนี้

3.3.1 ข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 70.25 มีอายุในช่วง 31-35 ปี ร้อยละ 34.75 สถานภาพสมรส ร้อยละ 49.25 มีรายได้ 15,000-25,000 บาท ร้อยละ 57.75 การศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 50.00

3.3.2 การใช้ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหม และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ และการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยใช้เคหะสิ่งทอผ้าไหม ร้อยละ 65.25 รองลงมาคือ เคยซื้อเคหะสิ่งทอผ้าไหม ร้อยละ 34.75 เคยใช้เคยซื้อ หรือสนใจที่จะซื้อผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมประเภทชุดทำงาน ร้อยละ 43.25 ชุดลำลอง ร้อยละ 30.00 ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ ร้อยละ 26.75 เลือกซื้อผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมสุรินทร์เพื่อใช้ในโอกาสของฝากของที่ระลึก ร้อยละ 42.25 เป็นตัวแทนจำหน่าย ร้อยละ 22.75 ตกแต่งบ้าน ร้อยละ 18.25 ตกแต่งหน้าร้าน ร้อยละ 16.75 แรงจูงใจในการตัดสินใจซื้อความชอบส่วนตัว ร้อยละ 29.00 ความจำเป็นที่ต้องใช้งาน ร้อยละ 26.75 ความเหมาะสมของราคา ร้อยละ 20.00 ตามแบบของเพื่อน ร้อยละ 13.50 ตามแบบจากนิตยสาร ร้อยละ 10.75 ประเด็นการเลือกผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอผ้าไหมสุรินทร์ประโยชน์ใช้สอย ร้อยละ 23.00 ความสวยงาม ร้อยละ 20.75 สีล้น ร้อยละ 20.00 ลดลาย ร้อยละ 13.75 ราคา ร้อยละ 12.50 รูปทรง ร้อยละ 10.00

3.3.3 ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติกในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

1) ด้านรูปแบบและประโยชน์ใช้สอย พบว่า ความพึงพอใจรูปแบบของหมอนอิงรายข้อโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$) ความสวยงามและประโยชน์ใช้สอยรายข้อโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$) รูปแบบของโคมไฟรายข้อโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) ความสวยงามและประโยชน์ใช้สอยรายข้อโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) ผ้าคาดเตียงรายข้อโดยรวมอยู่ในระดับ

มาก ($\bar{X} = 3.95$) ความสวยงามและประโยชน์ใช้สอยรายข้อโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$)

2) ด้านความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ ด้านลวดลาย สี สัน และราคา พบว่า ความพึงพอใจโดยรวมในผลิตภัณฑ์หมอนอิงด้านสีสันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) ด้านลวดลายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) และด้านราคาที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.23$) ผลิตภัณฑ์โคมไฟ ด้านสีสันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) ด้านลวดลายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$) ด้านราคาที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$) ผลิตภัณฑ์ผ้าคาดเตียงด้านสีสันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$) ด้านลวดลายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.46$) ด้านราคาที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$)

3) การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติกทั้ง 3 ชนิด คือ หมอนอิง ผ้าคาดเตียง และโคมไฟ เมื่อผลิตภัณฑ์วางจำหน่าย คิดว่าซื้อ ร้อยละ 90.75 ไม่ซื้อ ร้อยละ 9.25 ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติกชนิดที่สนใจซื้อ มากที่สุด คือ หมอนอิง ร้อยละ 67.50 โคมไฟ ร้อยละ 19.50 ผ้าคาดเตียง ร้อยละ 13.00 หากมีชุดผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติกอันประกอบด้วย หมอนอิง ผ้าคาดเตียง และโคมไฟ วางจำหน่ายเป็นชุดสินค้าคิดว่าจะตัดสินใจซื้อ ร้อยละ 53.50 ไม่ซื้อ ร้อยละ 46.50 ชุดผลิตภัณฑ์จากลวดลายที่สนใจซื้อมากที่สุด คือ ลวดลายนกยูง ร้อยละ 48.50 ลวดลายพรรณไม้ ร้อยละ 30.00 ลวดลายใบหน้าคน ร้อยละ 21.50 ปัจจัยที่ส่งผลให้ท่านเลือกซื้อชุดผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติก คือ ความสอดคล้องของลวดลาย ผลิตภัณฑ์ ร้อยละ 56.75 ราคาเฉลี่ยต่อชิ้นงาน

ลดลง ร้อยละ 43.25

4. สรุป

4.1 อภิปรายผล

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติก: กรณีศึกษาลวดลายศิลปะขอมจากปราสาทศิขรภูมิเพื่อใช้ในการออกแบบ ผู้ศึกษามีข้อค้นพบและประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปราย ดังนี้

4.1.1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งผู้ศึกษาพิจารณาว่ามีสาเหตุจากเพศหญิงเป็นเพศที่ชอบแสดงความคิดเห็นและให้ความร่วมมือในการตอบคำถามเรื่องต่าง ๆ เป็นอย่างดี แต่ในช่วงอายุ 31-35 ปี รวมถึงสถานภาพสมรสและการศึกษาระดับปริญญาตรี บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของความคิดเห็นอันเกิดจากความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งความรับผิดชอบด้านต่าง ๆ ส่วนรายได้ 15,000-25,000 บาท ทำให้มีกำลังซื้อจึงเหมาะที่จะกำหนดให้เป็นกลุ่มลูกค้าเป้าหมายของผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติกในโอกาสต่อไป

4.1.2 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยใช้ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอผ้าไหมและสนใจที่จะซื้อผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมประเภทชุดทำงาน การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอเพื่อใช้เป็นของฝาก/ของที่ระลึกมากที่สุด ความชอบส่วนตัวเป็นแรงจูงใจในการตัดสินใจซื้อ โดยมีประโยชน์ใช้สอยเป็นประเด็นในการเลือกผลิตภัณฑ์ จากข้อมูลจึงให้สอดคล้องกับงานศึกษาครั้งนี้ว่า เคหะผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติกทั้ง 3 ชนิด คือ หมอนอิง ผ้าคาดเตียง และโคมไฟ ส่งผลต่อแรงจูงใจในการตัดสินใจจากผู้บริโภค เนื่องจากมีความสวยงามแปลกใหม่ในด้านลวดลาย สี สันของผืนผ้า

รูปทรงของผลิตภัณฑ์ มีประโยชน์ในการใช้สอย และใช้เป็นของฝาก/ของที่ระลึกได้

4.1.3 ความพึงพอใจของผู้บริโภคในผลิตภัณฑ์ เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติกทั้ง 3 ชนิด คือ หมอนอิง โคมไฟ ผ้าคาดเตียง ด้านรูปแบบและประโยชน์ใช้สอยโดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก และ ด้านลวดลาย สี สัน ราคา อยู่ในระดับมากเช่นกัน

4.1.4 กลุ่มเป้าหมายตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ หมอนอิงมากที่สุด ส่วนชุดผลิตภัณฑ์หากมีจำหน่าย จะเลือกซื้อลวดลายนกยูง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อชุดผลิตภัณฑ์ คือ ความสอดคล้องของลวดลาย เนื่องจากเมื่อจัดเป็นชุดผลิตภัณฑ์ลวดลายนกยูงให้ความรู้สึกสง่างาม หรุธรา เหมาะสำหรับการนำไป ตกแต่งห้องรับแขก และสถานที่ต่าง ๆ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร ส่วนลวดลายพรรณไม้สื่อถึงความรู้สึก อ่อนโยน ผ่อนคลายจึงเหมาะในสถานที่ ๆ เป็นส่วนตัว เช่น ห้องนอน ลวดลายใบหน้าคนอัน สร้างสรรค์จากใบหน้าของนางอัปสรฯ ซึ่งมักปรากฏในสิ่งก่อสร้างจากโบราณสถาน ดังนั้น แม้จะยืมเอามาแต่ก็สื่อถึงความรู้สึกสงบ น่าเกรงขาม จึงเหมาะสำหรับตกแต่งในห้องสมุด ห้องทำงาน เป็นต้น

4.2 ข้อเสนอแนะ

4.2.1 การศึกษาครั้งนี้เป็นการพัฒนาผ้าไหมมัดหมี่สุรินทร์ ด้วยกระบวนการทำเทียนแบบบาติก ทำให้ได้ผ้าไหมมัดหมี่บาติก ซึ่งถือเป็นองค์ความรู้ใหม่ด้านกรรมวิธีการผลิตผ้าไหมมัดหมี่สุรินทร์ จึง

ควรมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตผ้าไหมมัดหมี่บาติก แก่กลุ่มเป้าหมายในจังหวัดสุรินทร์ เพื่อนำไปพัฒนาอาชีพให้ยั่งยืนต่อไป

4.2.2 การศึกษาครั้งนี้เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติก ดังนั้น หากต้องการผลิตเชิงพาณิชย์เพื่อสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ผู้สนใจ ควรทำการศึกษาต่อยอดด้านต้นทุนการผลิตและการตลาด เพื่อการส่งเสริมให้ครบกระบวนการสร้างความมั่นคงในการประกอบอาชีพ

5. เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. 2545. การศึกษาเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น,
- ประวัติผ้าบาติก. 2556. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <http://www.oknation.net/blog/hason/2009/08/04/entry-1>, 23 พฤษภาคม 2556.
- พิชิต ฤทธิจรรณ. 2544. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร.
- พิสนุ ฟองศรี. 2552. ศึกษาทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: บริษัท ด้านสุทธา การพิมพ์ จำกัด.
- สมหญิง ชูประยูร. 2550. องค์ความรู้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ไหมไทย. สถาบันหม่อนไหมแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ม.ป.ป.